

"ממעין החיים"

שיחות שנאמרו מפי המשגיח הגה"צ ר' חיים וואלקין שליט"א

"אוזן ששמעה על הר סיני" – הרובד הפנימי של השמיעה בתורה

"הרובד הפנימי" הנשמע מבין המילים, את צלילם של המילים, וזוהי הכוונה הנסתרת, ה"צורה" וההברה של הדברים! ושמיעה זו, היא הכשר לשמיעה רוחנית אמיתית, ולכך יש בשמיעה זו חשיבות יתרה וגדולה עד מאוד, עד כדי כך - ש"משלם דמי כולו"! וזהו הביאור והיסוד גם כאן, בפרשת עבד עברי, שאמנם ההבנה הפשוטה שבאה עם הציווי של "לא תגנב", היא "גניבת נפשות", אך התביעה על אותו עבד עברי, שנכשל ב"גניבת ממון", היא תביעה יסודית ופנימית, שהיה עליו "לשמוע" לרעיון העמוק והפנימי שבבסיס ציווי "לא תגנב", שציווי זה שייך גם ב"גניבת ממון", וא"כ, היה עליו להתרחק מכל דבר שיש בו נגיעה, כל דבר שאינו שייך לו, בין אם זה בגופו, ובין אם זה בממונו, של האחר, וזוהי המשמעות העמוקה והפנימית, שנאמרה בציווי הראשון של "לא תגנב", כי בתורה יש עומק מיוחד בכל ציווי ובכל אות, ועל האדם לשמוע את הרובד הפנימי שבציווי התורה, וזוהי השמיעה הפנימית, ואם כך, שבה התביעה על "אוזן ששמעה על הר סיני" למקומה, כי במשמעות הפנימית של "לא תגנב", קיים גם ציווי על "גניבת ממון", ועל כך הוא נתבע, על שלא הקשיב למשמעות העמוקה של הדברים, שהם חלק בלתי נפרד מהתורה וציוויה, ולכך רוצעים את אזנו.

*

מצינו בדברי חז"ל בסנהדרין (פא.) שדרשו את הפסוק ביחזקאל (יח ו) "את אשת רעהו לא טימא", פירושה, "לא ירד לאומנות חבירו". והרי פשוט דברי הנביא הם, שהוא לא טימא את אשת רעהו, כפשוטו, ומאין דרשו חז"ל שבפסוק מדובר גם על "ירוד לאומנות חבירו"?! אלא רואים אנתנו כאן את אותו היסוד, וכפי שביארנו, שאמנם ע"פ ההבנה והשמיעה הפשוטה, בפסוק כתוב על "אשת רעהו" בלבד, אך בהבנה העמוקה והפנימית של הדברים, בעיניהם של חז"ל, הם ראו גם את הדברים שלא נאמרו בפשוט, הם ראו ושמעו גם את הציוויים שנאמרו בפנימיותם של הדברים.

וזאת צריך לדעת, כי התורה היא ראשי פרקים להלכות וציוויים רבים, וא"כ עלינו להבין ולהשכיל זאת, שלא מספיקה רק שמיעה פשוטה ושטחית לדברי המקרא, אלא עלינו להאזין ולשמוע שמיעה עמוקה ופנימית, על

"והגישו אדוניו אל האלוהים והגישו אל הדלת או אל המזוזה ורצע אדוניו את אזנו במרצע ועבדו לעולם" [כא ו]. הדין הראשון בפרשה זו, הוא דין "עבד עברי", שאם יהודי הלך וגנב ואין בידו ממון כדי להחזיר את גנבתו, מצוה התורה "ונמכר בגנבתו", שבי"ד מוכרים אותו לעבד. וממשיכה התורה ומציינת את דיני העבד עברי, וכן את הזכויות והדרך שבה צריך לנהוג עם ה"עבד עברי", ואחד הדינים הוא, שכשעברו שש שנים משקנה העבד, התורה מצוה את האדון לשחררו, ואם העבד מתנגד ואומר "לא אצא חופשי", האדון מצווה ל"הגישו אל הדלת או אל המזוזה, ורצע אדוניו את אזנו במרצע". והעיר רש"י, מדוע באמת רוצעים דוקא את אזנו?! וביאר, ש"אוזן זאת ששמעה על הר סיני לא תגנב, והלך וגנב - תירצע".

הט"ז בחו"מ [שמ"ח סק"ב] שואל על מה שהביא רש"י, שהרי השוואה זו, של "אוזן ששמעה על הר סיני לא תגנב והלך וגנב תירצע", לכאורה אינה תואמת, שהרי מה שכתוב בעשרת הדברות "לא תגנב", מדובר ב"גניבת נפשות", ואילו כאן בפרשת עבד עברי, מדובר בנמכר בגניבתו! כלומר, ב"גניבת ממון", ולא בגונב נפשות, וא"כ, איך אפשר לבוא לעבד בטענה של "אוזן ששמעה על הר סיני", והרי בהר סיני היה מדובר בגונב נפשות, ויתכן שאוזן זו לא שמעה מעולם האיסור של גניבת ממון, וא"כ מה היא התביעה הגדולה על העבד, מה התביעה על "אוזן ששמעה"?! [ועי' שביאר].

וראינו לבאר בזה על דרך המוסר, ע"פ מה שכתב הרבינו יונה בשער השני אות י"ב, "העין אבר נכבד מאוד, כי יראו בו את המאורות המשמחים את הלב, ונכבדה ממנו האוזן וכו' וכן אמרו רבותינו ז"ל, כי האוזן נכבדת משאר האיברים, שאם סימא את עינו נותן לו דמי עינו, חרשו, נותן לו דמי כולו". רואים אנו כאן, את חשיבות ומעלת ה"אוזן" על יתר האברים, שהיא אבר ה"שמיעה", ועד כדי כך שאם "חרשו, נותן לו דמי כולו". ולכאורה, גם אם האדם נהיה חרש, מדוע "נותן לו דמי כולו"? הרי עדיין הוא יכול לראות, ואפשר להביא לו בכתב את הדברים שהוא היה צריך לשמוע, ומה הוא חיסר ממנו כ"כ, שצריך לתת דמי כולו?! אלא הביאור והיסוד הנלמד מכאן הוא: **כי ב"כח השמיעה" אין רק שמיעה שטחית ופשוטה של הדברים, אלא יש בו גם שמיעה פנימית ועמוקה, שלא רק שהוא שומע את הדיבור לכשעצמו, אלא הוא שומע גם את**

מנת שנדע ונבין מה שנאמר לנו, ואת מה שהועבר אלינו, מדור לדור, בשמיעה עמוקה לציווי ודיני התורה, וכשהתורה אוסרת "לטמא את אשת רעהו", אז התורה אוסרת גם "לירד לאומנות חבירו", כי היסוד והשורש של הדברים הוא זהה, ובר השוואה.

הרש"ר הירש בפירושו עה"ת (כ' י"ד) מביא ש"עשרת הדברות הם קווי יסוד וראשי פרקים לכל שאר החוקים והמצוות", והן הן הדברים, כי כשכתוב בתורה את עשרת הדברות, את לא תרצח, לא תנאף וכו' אין הכונה לעשרת הדברות הללו בלבד, אלא הם גם ראשי פרקים לכל הרעיון המונח מאחריהם, כבוד חבירו, עניני צניעות, וקדושה, ועלינו רק לשמוע "שמיעה עמוקה ורוחנית", כדי לשמוע את הציוויים הנוספים, שעומדים מאחורי הציוויים שכבר נאמרו.

*

דברים אלו ראינו אף בפרשה הקודמת, כשהתורה אומרת "וישמע יתרו", מבאר רש"י "מה שמועה שמע ובא, קריעת ים סוף ומלחמת עמלק". רואים אנחנו גם שם את אותה "שמיעה רוחנית עמוקה", שהרי כל העולם כולו ידע ושמע על "קריעת ים סוף ומלחמת עמלק", אך זה היה שמיעה פשוטה של ידיעות וחדשות, ולכך, לא היה אף אדם אחר בעולם ש"שמע שמועה ובא", אלא רק יתרו שבאמת "שמע", ששמע את המשמעות הרוחנית והעמוקה שבמלחמת ים סוף ובמלחמת עמלק, את המשמעות הניסית והרוחנית שבדבר, רק הוא הגיע אל המדבר כדי לשמוע ולראות מקרוב, כי הוא הבין את המובן העמוק שבמלחמת ים סוף ומלחמת עמלק, ולכך התורה כל כך מחשיבה ומדגישה את ביאת "יתרו כהן מדין" אל המדבר, מכיון שהיה כאן את ה"וישמע יתרו", שהיה בו את כח השמיעה הנכון, לשמוע את המשמעות הרוחנית והעמוקה של "מה שמועה שמע ובא".

ורואים אנו את יסוד זה גם בפרשת בשלח, שכתוב בפסוק "ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה' אלוקיך והישר בעיניו תעשה והאזנת למצוותיו וכו' כל המחלה אשר שמתו במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך", ולכאורה מהי הכפילות וההדגשה של "שמוע תשמע", מהי המטרה בשמיעה הכפולה?! ולפי דברינו מבואר היטב, כי באמת "כח השמיעה" יש שתי שמיעות, "שמיעה שטחית" של הדברים שנאמרו, ויש בתוכה את ה"שמיעה עמוקה", של התבוננות בתוכן הדברים שנאמרו, ולכך כשהתורה מברכת "כל המחלה אשר שמתו במצרים לא אשים עליך", התורה גם מתנה את זה ב"שמוע תשמע", שהאדם ידאג לשמוע גם את ה"רובד הפנימי", את המשמעות הרוחנית הפנימית של הציוויים והאיסורים שכתובים בתורה, ואז תקויים התורה בשלמותה, ולא יהיה צורך להעניש את האדם, וזהו רק ע"י "שמוע תשמע".

וכך באמת גם ראינו בפרשת ואתחנן, שכתוב בפסוק "את הדברים האלה דיבר ה' אל כל קהלכם בהר מתוך האש הענן והערפל קול גדול ולא יסף וגו'", והתרגום מתרגם על מה שכתוב "קול גדול ולא יסף" – "קל רב ולא פסק",

ש"הקול הגדול" של מעמד הר סיני לא יפסיק, והכוונה בזה היא, ה"קול הגדול" שהיה במעמד הר סיני, משמעותו היא, "רובד פנימי עמוק", כי ה"תורה עמוקה ורחבה מני ים", ועלינו להמשיך ולשמוע את אותו "קול גדול" של התורה, כדי שנדע להבין ו"לשמוע" את אותם ציוויים ודינים, שנשמעים ע"י אותה "שמיעה רוחנית עמוקה".

בספר "מעלות התורה" מביא ר' אברהם אח הגר"א, בשם הגר"א, ש"באמת כל דיבור ודיבור בתורה, שיצא מפי הגבורה, הוא מצוה בפני עצמו, והנה באמת המצוות רבו ועצמו עד אין מספר, עד מי שיש לו עין השכלי ולב מבין, ויוכל להתנהג בכל פרטי הנהגותיו וענייניו מקטן ועד גדול, על פי התורה והמצוות וכו' כי בכל דיבור ודיבור מדיבורי התורה נכלל כל התורה וכל המצוות כולן, כללותיהן ופרטותיהם ודקדוקיהן", רואים אנו בדיוק כפי שדיברנו, ש"בכל דיבור ודיבור מדיבורי התורה נכלל כל התורה והמצוות כולן", כי המשמעות הפנימית שבכל ציווי ודיבור שבתורה, הוא עמוק ורחב, ועלינו להאזין ולשמוע את ה"רובד הפנימי" שבתורה, וזה ע"י, "שמיעה רוחנית עמוקה".

יסודם ועומקם של כל הדברים הללו הוא, שבתורה יש "רובד פנימי עמוק ביותר", וכל המצוות והציוויים, ובמיוחד עשרת הדברות, הינם "קווי יסוד וראשי פרקים" לכל הרעיון העמוק שעומד מאחוריהם, לעוד ציוויים ודינים שנשמעים ע"י "ההברה והצליל של המילים", ועל האדם ל"שמוע" אל אותו "רובד פנימי", וזהו ע"י "שמיעה רוחנית עמוקה", וכך יידע האדם לרדת לעומקם של דברים, להגיע אל הדעה וההשקפה האמיתית של התורה, "כי בכל דיבור ודיבור מדיבורי התורה נכלל כל התורה כולה", על כל אדם ואדם, ובמיוחד כל "בן תורה", לדעת, שעליו לא רק לשמוע "דברי תורה", לא רק לשמוע ב"שמיעה פשוטה", את השיעורים והשיחות, אלא עליו גם "להבין ולהשכיל" מה מונח מאחורי הכל, מה מונח מאחורי כל ציווי וציווי שבתורה, מהי המשמעות המוסרית הנלמדת מהלכות ודיני התורה, ממאמרי חז"ל והש"ס, וכל אלו שהגיעו לדרגות גבוהות בתורה וביר"ש, היה זה בגלל אותו כח של "שמיעה רוחנית עמוקה", שהיה להם, הם חידדו את אותה שמיעה, וכך הם שמעו לרוחם של הדברים, וכך הם גם ידעו והבינו מה רוצים ומה מתבקש מהם, ועלינו לשמוע את אותו "קול גדול", כדי שנוכל להגיד, ששמענו ב"שמיעה עמוקה", את מה שה"אוזן שמעה על הר סיני".

[נכתב ע"פ הבנת השומע ובאחריותו]

העלון לחודש אדר ב'

יצא בעז"ה בשבוע פרשת זיקהל

לקבלת העלון במייל בעברית, אנגלית, ובספרדית, וכן להערות והארות ניתן לכתוב ל: memayan7@gmail.com

נתרם ע"י ידידנו ר' אהרן בן מז"ר חיים שיחי' – להצלחתו ולהצלחת כל יוצאי חלציו שיחי'